

Sonda do adventistické mysli.

Fernando Canale, Ph.D., je profesorem teologie a filosofie na Teologickém semináři CASD, Berrien Springs, Michigan – Andrews univerzitě. Z časopisu Perspective Digest Volume 17 Issue 4
October 1, 2012

Pro Tajemství Bible zpracoval L. Hodač

Na počátku 21. století se adventismus potýká s hlubokými a zakořeněnými doktrinárními rozpory. Učenci, teologové, vůdčí osobnosti i běžní členové církve začali postupně adventismus vnímat spíše jako kulturně-náboženský prožitek při kterém se teologie moc neřeší. **Církevní představitelé nepozorovaně přizpůsobují adventistický život a misií neustále se vyvíjející teologii, liturgii a způsobu myšlení americké evangelikální kultury. V důsledku toho formuje evangelikální teologie a praxe stále více adventistické myšlení.**

Je očividná protestantizace adventizmu skutečná? Jak jsme se do této situace dostali? Měli bychom se jí jako ASD obávat? Uznávají tuto skutečnost vedoucí představitelé církve? Měli bychom naši dlouholetou adventistickou tradici udržovat a podporovat, nebo bychom ji měli rozbořit a překonat? Jaká je role teologů, pastorů a profesorů připravujících nové generace vedoucích pracovníků v adventistických seminářích a na univerzitách po celém světě?

Mnoho vůdčích osobností CASD prožívá konflikt sebepochopení. **Oficiálně adventističtí vedoucí nadále potvrzují biblické doktríny svým rozumem, zatímco evangelikální teologie a praxe postupně formují jejich srdce a činy.** Tato rostoucí nejednoznačnost představuje výrazný obrat oproti zkušenostem prvních adventistických průkopníků, kteří byli nespokojeni s tradičními protestantskými teologiemi a rozhodli se následovat vlastní chápání biblické pravdy. Proto opustili protestantské denominace ze kterých původně pocházeli, aby se stali **církví ostatků.**

Definice protestantismu.

V této přednášce budeme slovo protestantismus používat k popisu **teologického systému a paradigmatu**-modelu části křesťanství, která se v 16. století rozešla s římskokatolickou církví na základě učení o **ospravedlnění z víry** založeného na principech sola skriptura-pouze Písmo, sola gratia-pouze z milosti a sola fide-pouze vírou. Protestantismus se soustřeďuje na **učení o ospravedlnění z víry**, které je naukou, na níž protestantské církve stojí a padají.

Způsob, jakým Martin Luther, Jan Kalvín a Jacobus Arminius tyto principy chápali vytvořil teologické centrum, můžeme říci světonázor, který se od římského katolicismu jen mírně liší. Ovšem stalo se přesně to, co katolické vedení předvíдалo. Protestantický teologický systém spřádal množství neslučitelných teologických názorů (denominacionalismus).

V této souvislosti budeme používat slovo evangelikální pro označení **koalice amerických denominací**, které se navzdory svým doktrinárním-věřoučným rozdílům shodují na **principech a hlavních výpovědích magisteriální reformace včetně římskokatolického chápání a interpretace ontologie, tedy podstaty bytí a metafyziky, tedy chápání reality pro použití principů teologické hermeneutiky, tedy výkladu Písma.**

Magisterská reformace „označuje luteránské, kalvínské [reformované] a anglikánské církve“ a jak se tyto denominace „vztahovaly ke světským autoritám, jako jsou knížata, soudci nebo městské rady“, tedy „smírčí soud“.

Protestantizace adventismu a teologická metoda

To, že se Adventismus stále více podobá protestantským denominacím je fenomén, který pramení z toho, že **adventističtí představitelé stále více používají protestantskou teologickou metodologii. Teologie usiluje o "porozumění Bohu". Teologická metoda je proces, jehož prostřednictvím se člověk snaží Bohu porozumět. Metoda vyžaduje materiál, s nímž se pracuje, vzor, podle něhož se materiál zpracovává, a cíl, který mu dává směr a účel.** Materiál použitý pro stanovení metody se stává zdrojem teologie a pak logicky ovlivňuje výklad.

Materiál, který používají protestantské evangelikální církve pro stanovení teologické metodologie ať již (klasické, modernistické nebo postmoderní) není sola, tota, prima scriptura princip, ale jedná se o více použitých zdrojů, které nekriticky převzali z římskokatolického teologického systému. Průkopníci CASD, byli hluboce nespokojeni s rozporuplnými naukami tradičních protestantských denominací a proto **přijali princip sola, tota a prima scriptura jako zdroj pro vytvoření své teologické metodologie.** Byli tedy kritičtí k tradici (dekonstrukce) a myšlenkově vycházeli z biblických základů doktríny. Věřoučný článek číslo jedna týkající se Božího slova vyjadřuje toto přesvědčení. Je dobré si všimnout, že tuto víru nepodědili od magisterských reformátorů ale od English Connection.

V teologické metodologii stojí formální podmínka vedle materiální podmínky a závisí na ní. Formální podmínka se skládá z makrohermeneutických principů nezbytných pro výklad Písma a pro konstrukci systému křesťanské teologie (ontologie-studium bytí a reality, kosmologie a metafyziky). **Evangelikálové nikdy nepoužívali Písmo k definování svých makrohermeneutických principů. Místo toho nekriticky převzali filosofické principy Platóna a Aristotela tak, jak je převzali Augustin a Tomáš Akvinský.** Aniž by to většina protestantských a evangelikálních věřících věděla, tyto ontologické principy podmiňují a prostupují protestantsko-evangelikální teologický systém. Určují chápání evangelikálů pokud se týká ospravedlnění, milosti a víry.

Radikálně se od evangelikálů odchýlili první adventističtí průkopníci. Ti používali Písmo k výkladu makrohermeneutických principů nezbytných k pochopení Písma a k vybudování systému křesťanské teologie. Ellen Whiteová označila za základní prvky adventistického učení svatyni, Boží zákon, sobotu, stav člověka po smrti a poselství tří andělů.

Biblické pilíře adventistické víry na různých úrovních a různým způsobem fungují jako hermeneutické podmínky její teologické metodologie. Ellen Whiteová odhaluje hermeneutickou-výkladovou roli nauky o svatyni, když vysvětlila: „**Předmět svatyně byl klíčem, který odemkl tajemství zklamání z roku 1844. Otevřel pohled na úplný systém pravdy, propojený a harmonický, ukazující, že Boží ruka řídila velké adventní hnutí a zjevovala současnou povinnost, když vynesla na světlo postavení a dílo Jeho lidu.**“¹ Přesněji řečeno, „Správné pochopení služby v nebeské svatyni je základem naší víry.“² Tyto jednoduché postřehy o evangelikálních a adventistických teologických metodologiích mohou adventistům pomoci porozumět dvěma stěžejním bodům souvisejícím s jejich vztahy s evangelikály. Za prvé, Lutherovy revoluční pohledy na ospravedlnění, Kalvínova systematická konstrukce, Arminiovy drobné úpravy Kalvínova systému (božské předzvědění a lidská svobodná vůle) a Wesleyho zahrnutí posvěcení stále stojí na římskokatolické interpretaci materiálních a hermeneutických podmínek teologického metodologie. Za druhé, protestantští teologové nikdy neaplikovali zásadu sola scriptura na hermeneutické principy

své teologické metody. V důsledku toho protestantismus nikdy nevytvořil systematickou teologii sola scriptura.

Zapomínání na adventistickou teologii: Kniha Otázky o doktríně

V odpovědi na první otázku v knize QOD³ jsou patrné stopy pokračující protestantizace adventistického myšlení: Jaké doktríny sdílejí adventisté s ostatními křesťany? Autoři QOD odpověděli, že s výjimkou několika málo doktrinárních bodů (existence nebeské svatyně, vyšetřovací soud, Duch proroctví, poselství tří andělů, Boží pečeť a znamení šelmy) adventisté věří stejně jako evangelikálové naukám o Bohu, Kristu, Duchu svatém a spáse člověka.⁴ Později označil Le Roy Froom tyto doktríny za "věčné pravdy", které jsou pro křesťanské evangelium zásadní. Tato odpověď prozrazuje, že první krok v protestantizaci adventistického myšlení se v myslích adventistických vůdců již odehrál. Z něj pak vyrostla pokročilejší a explicitnější protestantizace adventistů na počátku 21. století.

Tato odpověď povrchně vyjmenovává podobnosti v doktrinárních otázkách, ale nezabývá se rozdílnými teologickými pozicemi, systémy a teologickými metodami, které adventisté na rozdíl od protestantských denominací přijali. Současní čtenáři tak mohou dojít k nesprávným závěrům. Mohou z toho vyvodit, že adventisté a evangelikálové sdílejí stejné teologické chápání ve všech doktrinárních bodech s výjimkou několika drobných eschatologických otázek. Navíc mohou také vyvodit, že tyto drobné rozdíly nemají vliv na chápání "věčných pravd", tedy většiny obsahu evangelikální systematické teologie. Z této jednoduché odpovědi na složitou otázku dnes stále více adventistů předpokládá, že jejich víra je v podstatě evangelikální, zejména ústřední nauky křesťanství. Lze pochopit, proč se cítí svobodně používat evangelikální knihy k poznávání své teologie a metod služby v praxi.

V knize Movement of Destiny – Hnutí osudu (MOD)⁵, která je pokračováním knihy Otázky o doktríně – QOD pro adventistické čtenáře, Froom vysvětlil, že tzv. "separační" doktríny byly "výrazným handicapem"⁶ prvních adventistů. Tyto doktríny adventisty odlišovaly a vzdalovaly je od evangelikálních křesťanů.

Nová role učení o svatyni

V knize Movement of Destiny-Hnutí osudu vyzdvihuje Froom svatyni jako adventistickou doktrínu, které nejvíce rozděluje. Podle něj tuto nauku neučila ani raná církev, ani reformace. Přesto nenavrhol, aby se adventisté vzdali svého chápání svatyně, ale snažil se zmírnit rozdělení které způsobovala tím, že ignoroval její hermeneutickou-výkladovou roli.

Froom tuto doktrínu potvrdil, ale nově definoval její funkci přesto že tvrdil, že "jakékoli oslabení, popření nebo potlačení pravdy o svatyni je nejen vážnou, ale i zásadní záležitostí. Jakékoli odchýlení se od ní nebo její opomenutí zasahuje srdce adventismu a mění jeho samotnou integritu."⁷ Věřil tedy v učení o svatyni, ale již ne jako v makrohermeneutický princip, který vede k odhalení biblického systému pravdy. Místo toho tvrdil, že svatyně je světlem, které osvětluje nejistou pozici po Velkém zklamání, a je "všezahrnující podstatou adventismu"⁸, učení, které "zahrnuje" nebo obsahuje kompletní systém adventistických přesvědčení, a, široký nástin velkého eschatologického dovršení. Ve své nově definované roli má podle Frooma učení o svatyni i nadále "ústřední místo v našem charakteristickém identifikačním důrazu pro tuto dobu"⁹ a nadále definuje naši jedinečnost tím, že je důvodem, který ospravedlňuje naši existenci jako křesťanské denominace. "V důsledku toho bychom měli hlásat Vyšetřující soud jako "přítomnou pravdu".¹⁰

Po vzoru knihy QOD měla Froomova rafinovaná změna definice o tom jakou roli hraje nauka o svatyni, kdy se z "hermeneutického klíče" stala "rozlišující naukou"¹¹ dalekosáhlé důsledky v teologické metodě, systému, učení a služební praxi. Z těchto skutečností se odvíjí a živí postupná protestantizace adventismu.

Teologická tradice jako nový výkladový klíč

Froom byl přesvědčen, že nauka o svatyni dokonale zapadá do křesťanské doktrinní tradice. Doktrína svatyně, vysvětlil, „není odklon od historické křesťanské víry. Je to místo toho logické završení a nevyhnutelné završení této víry.“¹² Zdá se, že Froom byl přesvědčen, že adventistický systém teologie přijatý ve svatyni je logickým a nevyhnutelným završením historické protestantské evangelikální víry.

Protože adventisté historicky chápali věčné pravdy evangelia různými způsoby, Froom je vyzval, aby přijali evangelikální tradici a učení o Bohu, Kristu a evangeliu. Jeho vlastními slovy: „Zpočátku jsme nebyli jednotní v určitých spasitelných ustanoveních a Božských Osobách věčného evangelia ve vztahu k poselství třetího anděla v jeho konečné fázi a vrcholném svědectví.

Existovaly různé pohledy na Boha, Božství Kristovo a Ducha svatého a také na aspekty Usmíření. Přesto věrnost těmto spásným pravdám – Věčným Pravdám – byla jádrem víry pravé Církve ve všech obdobích její největší čistoty. To platilo o rané církvi, době reformace a wesleyovském období. A dnes to musí platit i pro nás.“¹³

Froom tak v mnoha ohledech formuloval evangelium jako nový hermeneutický princip adventismu. Jak jsme již viděli, nauka o svatyni byla i nadále důležitým výrazným eschatologickým důrazem, ale vůdci ji již nepojímali ani nepoužívali jako hermeneutický klíč k pochopení všech křesťanských doktrín, včetně evangelia. Přinejmenším po vydání knihy Otázky o doktríně – (QOD - Questions on Doctrine) se evangelium, jak je chápáno evangelikální teologickou tradicí, stalo hermeneutickým klíčem k výkladu všech doktrín, včetně eschatologie a svatyně. Tato změna v chápání hermeneutických-výkladových podmínek teologické metodologie vyžaduje změnu materiálu ze kterého vychází.

Protože evangelikální teologie nestaví pouze na Písmu, postupně adventisté již nerozvíjeli své teologické chápání pouze z Písma, ale také z množství teologických zdrojů používaných evangelikálními a římskokatolickými teology.

Tváří v tvář evangelikální teologii

Když se během 60. let 20. století více adventistů odvážilo vstoupit do sálů sekulárních univerzit a evangelikálních teologických seminářů, jejich adventistická zkušenost a sebepochopení silně ovlivnila vznikající protestantizace adventismu živená knihou QOD. Když čelili po tisíciletí pěstovanému, pro ně neznámému teologickému myšlení, přemohl mnoho mladých adventistů pocit zmatku. Mnozí považovali historicko-kritickou výkladovou metodu za přesvědčivou a použili ji k nalezení smyslu a pravdy biblických textů.

V reakci na tento trend CASD oficiálně prohlásila, že učitelé Bible nemohou používat historicko-kritickou výkladovou metodu kvůli jejím naturalistickým předpokladům. Protože však adventističtí učenci nebyli schopni nahradit naturalistické předpoklady, kterým se ale měli vyhýbat, pokračuje debata o vědecké metodě biblické exegeze stále dál a mnoho

adventistických učitelů Bible nadále používá historicko-kritickou výkladovou metodu jako nástroj své volby.

V některých oblastech církve vedla kombinace knih Otázky o doktríně a Hnutí osudu-QOD/MOD ke změně ze svatyně k evangelikálnímu evangeliu s progresivním využíváním historicko-kritické metodologie. To vedlo dále k zesílení protestantizace adventistické mysli a životního stylu. Desmond Ford odhalil důsledky této metodologické kombinace. Ospravedlnění z víry a historicko-kritická výkladová metoda podle něj zanechávají nauku o svatyni zbytečnou. Adventistická interpretace nauky o svatyni navíc protirečí pohledu na úplné usmíření v Kristu. Na tomto základě Ford a mnozí po něm věří, že adventisté by měli rozpoznat svůj omyl a odmítnout doktrínu svatyně a historický výklad apokalyptických proroctví v knize Daniel a Zjevení.

Jak se více a více adventistů přesvědčí o tom, že evangelium a historicko-kritická metoda poukazují že doktrinální odlišnosti jejich církve jsou mylné, nemohou nadále přijímat adventismus jako pravou církev ostatků. Takový nárok je vnímán jako neopodstatněný a znak institucionální arogance. Adventisté jsou považováni pouze za jednu z mnoha evangelikálních denominací, které tvoří viditelné tělo Kristovo, církev. K plné protestantizaci adventismu dochází přijetím modernity a jejího postmoderního kulturního relativismu v „progresivních adventistických kruzích“, které si sami určili. Prožívají pak plnou protestantizaci adventismu jako cestu zpět od Písma k evangelikálním a vědeckým tradicím. **Odtud je cesta zpět do Říma jen otázkou času.**

Tváří v tvář evangelikální službě

Tyto metodologické změny směrem pryč od svatyně a Písma mění služební model adventismu na celém světě. Změny v podmínkách teologické metodologie nutně přinášejí změny v myšlení, životním stylu, správě a poslání církve. Jinými slovy, pokud adventismus souhlasí s téměř všemi evangelikálními doktrínami, jak potvrzují knihy QOD a MOD, je pochopitelné, proč se někteří administrátoři, učitelé a pastoři cítí svobodně, když si z evangelikálních knih vypůjčují informace o teologii, nauce a metodologii služby.

Na začátku 21. století nahrazuje nadpřirozená moc a chvály evangelikalismu model služby studia Bible a teologického porozumění dřívějších adventistů. V důsledku tohoto většinou nerozpoznaného jevu se protestantizace adventismu dostává do lavic po celém světě. Podle protestantského modelu služby Bůh uděluje spasení svým nadpřirozeným rozhodnutím a mocí. V důsledku toho se služebnou metodou stává **hlásání kříže jako úplného vykoupení, ospravedlnění a jistoty spasení**. V důsledku toho ti adventističtí služebníci, kteří se řídí protestantským modelem, již nepovažují potřebu studia Bible za podmínku křtu, spirituality nebo spasení. Protože evangelikální chápání evangelia nadále hraje makrohermeneutickou roli v teologické metodě, adventisté se cítí svobodně, když mohou čerpat z evangelikální teologické reflexe a služebnické praxe. Tímto způsobem budou evangelikální teologie a služební praxe formovat adventistické myšlení a životní styl po mnoho dalších let.

Omezená a částečná analýza fenoménů vybraných důkazů vede pouze k prvotním závěrům, které vyžadují další výzkum a ověření. Protestantizace adventistického smýšlení a životního stylu je skutečná, probíhá, má široký dosah a prohlubuje se. Fenomén protestantizace, oddělený od doktrinálních formulací církve, probíhá na existenciální úrovni myšlení, cítění a jednání.

Shrnutí

Protestantizace adventismu vznikla postupným zapomináním na biblický teologický systém, z něhož vzešla. Stejně jako reformátoři se i adventisté rozptylovali církevními záležitostmi a zanedbávali své vznikající teologické myšlení. Postupem času zapomněli na hermeneutickou roli učení o svatyni ve své teologické metodologii a nahradili ji evangelikálním hermeneutickým principem ospravedlnění z víry. Navíc stejně jako reformátoři i adventisté přehlédli zásadu sola, tota, prima scriptura a přijali pluralitu teologických zdrojů, na nichž je postaven římskokatolický teologický systém. Povrchní tvrzení knihy Otázky o doktríně-QOD, že adventismus sdílí většinu protestantských doktrín, otevřelo bránu celosvětovému šíření a postupnému zintenzivňování protestantizace adventismu.

Adventisté by tím měli být znepokojeni, protože to mění samotnou podstatu a identitu CASD a jejího poslání. Adventisté by mohli tento proces zvrátit tím, že se stanou pokračovateli protestantské reformace církve, která skončila příliš brzy. Jinými slovy, východiskem z protestantizace církve je dokončení teologické revoluce zahájené protestantskou reformací (sola scriptura) a formulované adventistickou reformací, když první adventističtí průkopníci objevili v učení o svatyni biblickou interpretaci hermeneutických principů teologické metodologie.

Adventisté musí pochopit, že učení o svatyni není vynálezem Ellen Whiteové, ani není výsledkem povrchního exegetického či teologického myšlení. Naopak, hermeneutická role nauky o svatyni je pro křesťanskou teologii klíčová, jak tvrdí starozákonní badatel Roberto Ouro: "Kristus ve svatyni je teologickým centrem jak [Starého zákona], tak i [Nového zákona]."¹⁴

Další teologické objevy adventistických průkopníků však nejsou úplné. Aby současní adventisté překonali protestantizaci adventismu, musí dokončit obnovu pravdy, kterou neúplně zanechali protestantští reformátoři a první adventističtí průkopníci. Adventisté musí rozvíjet projekt systematické teologie sola scriptura na vědecké úrovni. To vyžaduje společné pochopení podmínek teologické metodologie a pevné odhodlání k vědeckému výzkumu, který zpochybňuje silné základy křesťanské teologie, aby se křesťanství postavilo na věčný základ. Tento projekt by měl zahrnovat rozvoj adventistické teologie v zanedbávaných vědeckých disciplínách, jako je fundamentální, biblická, systematická a služební teologie.

V době, kdy se protestantští představitelé vrací k Římu, by se adventističtí vedoucí, správci, pastoři a vědci měli vracet k Písmu a používat doktrínu o svatyni jako hermeneutický klíč k pochopení úplného a harmonického systému biblické pravdy. Když vnitřní logika Božího slova skrze vzdělávací službu Ducha svatého pronikne do našich srdcí a my si ji uchováme ve vnitřních zákoutích svého ducha, nebudeme již učení prožívat jako "mozkové" znalosti, ale jako proměňující a zachraňující Boží moc skrze Ducha svatého. Pak bude církev jednotná a adventismus splní své poslední poslání, které mu bylo dáno Bohem.

Poznámky a odkazy

1. The Great Controversy, p. 423.
2. Counsels for the Church, p. 347.
3. Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine (Washington, D.C.: Review and Herald Publ. Assn., 1957).
4. Representative group of Seventh-day Adventist Leaders, Bible Teachers, and Editors, Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine: Annotated Edition. George King, ed.,

Adventist Classical Library (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2003), pp. 23, 24.

5. Leroy Edwin Froom, Movement of Destiny (Washington, D. C.: Review and Herald Publ. Assn., 1971).

6. Ibid., p. 35.

7. Ibid., p. 542.

8. Ibid.

9. Ibid.

10. Ibid.

11. Ibid.

12. Ibid., pp. 542, 543.

13. Ibid., p. 35.

14. Roberto Ouro, Old Testament Theology: The Canonical Key, Vol. 1 Pentateuch/Torah (Zaragoza, Spain: Lusar Reprográficas S.L., 2008), p. 18.

<https://www.perspectivedigest.org/archive/17-4/a-close-look-at-the-adventist-mind>